

BÖLGE YÖNETİMİ VE EĞİTİM BÖLGELERİ KAVRAMI

Mahmut BOZAN*

GİRİŞ

Türkiye'nin idarî yapılanması süphesiz varisi olduğu Osmanlı Devleti'nin bir devamı şeklinde olmuştur. Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'a kadar tasra yönetimi eyalet, sancak ve kaza gibi mülkî idare kademelerinden meydana geliyordu. Cumhuriyetle birlikte Osmanlı tasra yönetiminin temelini oluşturan eyalet mülkî ve idarî yapılanmada karşılığını bulamamış ve boş kalmış, il yönetimleri yerine sancak ve ilçe yönetimleri yerine de kazalar ikame edilmiştir.

Eyaletler 1863 yılında Sadrazam Fuat Paşa ile Nis Valisi Mithat Paşa'nın Fransız tasra yönetim biçimini örnek alarak hazırladıkları Tuna Vilayeti Nizamnamesi ile vilayetlere dönüşmüştür. Bir yıl sonra çıkarılan Vilayet Nizamnamesi ile eyaletler kaldırılarak yerine vilayetler konulmuş ve merkezîyetçi sistem yürürlüğe girmiştir.

Bu uygulama belki o günün şartlarında milliyetçi akımların getirdiği parçalanma tehdidini önlemek için uygun bir tedbir olarak görülebilir, ancak değişen şartlar demokratik açılımları ve ağırlaşan karar yükünün paylaşımını zorunlu hale getirmektedir. Nitekim idarî yapılanmada örnek aldığımız Fransa, üniter devletin rengini kaybetmeden bölgeselleşme adımlarını atmaktan çekinmemiştir.

Değişimin yavaş ve işbölümünün düşük olduğu sanayi devrimi öncesi nispeten karar yükü hafif olduğu için devleti yöneten seçkinler grubu bununla bas edebiliyordu. Ancak sanayi sonrası toplumda kamu yöneticilerinin karara bağlayacağı konular hem çoğalarak çeşitlenmiş, hem de ağırlaşmıştır.

İşte bu noktada karar yükünün nasıl paylaşılacağı demokratik açıdan kritik bir önem kazanmıştır (Toffler, 1994, s.104).

Prens Sabahattin'den bu yana ülkemizde ademi merkezîyet tartışmaları ne yazık ki siyasi ademi merkezîyet ile idarî ademi merkezîyetin bir birine karıştırılmasından dolayı hep güvenlik ve bölünme kuskularının altında yapılmıştır. Oysa hissi bölgecilik ve federasyon, fonksiyonel bölge kavramından farklıdır. Bu kuskusuz bir tercih meselesidir, ancak toplumsal sistemin karar yükündeki genişleme demokrasiyi bir tercih meselesinden çok evrimsel bir mecburiyet haline getirmiştir. Nitekim sanayi devrimini tamamlayan ülkelerin yönetim yapıları ya ABD ve Almanya gibi siyasi ademi merkezîyeti temel alan federal veya Fransa'da olduğu gibi idarî ademi merkezîyeti esas alan bölge yönetimlerine kaymıştır.

1. Bölge Kavramı Hakkında Genel Yaklaşımlar

Bölge kavramı, Kamu Yönetimi Sözlüğü'nde tarif edildiği şekliyle "İllerden daha geniş, coğrafi birimler düzleminde koordinesi gerekli kimi hizmetlerin yürütüldüğü coğrafi-yönetimsel birim." olarak tanımlanabilir (Bozkurt ve Ergun 1988, s.40). Buna göre bölge sadece bir fonksiyonel örgütlenmenin coğrafi alanı değil, aynı zamanda iller ile merkezî devlet yönetimi arasındaki mülki bir yönetim kademesidir. Bölge il üstü bir yapılanma olmakla birlikte bir devlet veya devletçik de değildir.

Bölge plânlama ise, bir bölgenin ekonomik, sosyal ve fizikî yönden plânlanması (Taner, 1978, s.5) demek olup, özellikle ikinci Dünya Savaşından sonra Ekonomik İş Birliği ve Kalkınma Teskilatı (OECD) ile koordineli olarak bazı ülkelerde bölgeler arası dengesizlikleri gidermek amacıyla uygulamaya konulmuştur. Türkiye'de de bölgelerin kalkındırılması ve kaynakların daha rasyonel kullanılması amacıyla bölge plânlama çalışmaları yapılmış, 30 Eylül 1960'da 91 sayılı Kanunla Devlet Plânlama Teskilatı'nın (DPT) kurulması üzerine bes yıllık perspektif plânlarla bu çalışmalar sistematik hale getirilmiştir.

Ekonomik ve sosyal kalkınmanın plâna bağlanmasından önce bölge tanımları coğrafi idi. Bölge hala coğrafi bir kavram olarak anlaşılmaktadır. En basit bölge tipi olmakla birlikte ülkemizde tüm bölge kavramlarının yerine ikame edilen coğrafi bölge kavramı ise Birinci Coğrafya Kongresi'nde karara bağlanan konulardan biridir. Türk coğrafyacıları 1941 yılında toplanan bu Kongrede coğrafya öğretiminin ihtiyaçlarına cevap vermek için mevcut bilgilere kendi görüşlerini de katarak yurdumuzu sayıları, sınırları ve isimleri farklı yedi coğrafi mıntıkaya ve ayrıca çeşitli bölge ve bölümlere ayırmışlardır.

Bölge ve bölge yönetimi kavramlarını ortaya çıkaran gelişmeler il sistemine dayalı örgütlenme biçimini zorlamaya başlamış, bazı hukuki ve teknik ihtiyaçlar, valinin otoritesinden kaçma eğilimleri sebebiyle, Türkiye'de birçok merkezî idare birimi genellikle il idare sınırlarına uymayan ya da il sınırlarını aşan bölge kuruluşları meydana getirme yoluna gitmiştir (Payaslıoğlu, 1966, s.66). Sonuçta bir yanda geleneksel hizmetlerin görülmesiyle görevli mülki yönetim, diğer yanda sosyo-ekonomik

İçindekiler...

- [Değişen Değerler ve Eğitim](#)
- [Tarihin Sınıflandırılması](#)
- [Türk Kültür Tarihi İçerisinde Kayseri Halkevi ve Faaliyetleri \(1932-1950\)](#)
- [Disiplinler Arası Bir Çalışma: "Sair ve Patron" - Divan Edebiyatının Sosyolojik Yorumu-](#)
- [Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Okul ve Kurum Yöneticilerinin Secimi, Yetiştirilmesi ve Atanmaları Üzerine Arastırma](#)
- [Bölge Yönetimi ve Eğitim Bölgeleri Kavramı](#)
- [İlköğretim Öğretmenlerinin Denetimi ve Sorunları](#)
- [İlköğretim Resim-İs Dersinin İlköğretim Müfettişleri Tarafından Değerlendirilmesi](#)
- [Hayat Bilgisi Dersinin Öğretimine İlişkin Bir Arastırma ve Bazı Öneriler](#)
- [Öğretim Amaçlı İnternet Ortamlarının Tasarımı ve Temel İlkeleri](#)
- [Okulda Etkili Öğretmen-Öğrenci İlişkisinin Yönetimi](#)
- [Fizik Öğretiminde Bilgisayar Destekli Uygulamaların Basariya Etkisi](#)
- ["Sınıf Öğretmenlerinin Fen Öğretiminde Öz Yeterlik İnancı" Önceği'nin Gecerlik ve Güvenirlik Çalışması](#)
- [Öğretmen ve Öğrencilerin Fen Bilgisi Ders Kitaplarını Kullanma Düzeyleri Üzerinde Müfredat Değişikliğinin Etkisi](#)
- [Türkiye'de Biyoloji Öğretmenleri ve Biyoloji Öğretmen Adaylarının Nitelikleri](#)

görevler üstlenen bölgesel kuruluşlar yer almaya başlamıştır. Ayrıca bes yıllık kalkınma plânlarının uygulamaya konulması ile birlikte kent ve ülke plânlaması arasında boşluklar ortaya çıkmış ve bunu gidermek için bölgesel düzeyde plânlamaya ihtiyaç duyulmuştur. Bölgesel düzeyde plânlama bölgesel kademeleri gerektirmekte, bu da kaçınılmaz olarak bölge yönetimlerinin kurulmasını zorunlu hale getirmektedir (Türe, 1998, s.86).

Bölge yönetimlerinin varlık sebebi kalkınma, plânlama ile geleceğe dönük olarak devlet faaliyetlerinin koordine ve senkronize edilmesidir. Bölgenin fonksiyonel açıdan baslıca amacı yerinden yönetimin gerçekleştirilmesi değildir. Bölgenin yeni görevi devlet faaliyetlerinin koordine ve uyumlu bir şekilde düzenlenmesidir. Geçmişe değil, geleceğe dönüktür. Bu yönüyle tarihsel, etnik ve duygusal temellere dayanan geleneksel bölgecilikten ve onun asırı ucu olan federalizmden farklıdır.

1924 Anayasası'na göre çıkarılan il idaresi kanunu, kamu hizmetlerinin esas itibarıyla mülki idare bölümleri içinde teşkilatlanmasını önermekteydi. Daha sonraki gelişmeler ve hizmet gerekçelerinin dikkate alınmaması, bu Kanunun süratle yıpranmasına yol açtı. Tasrada teşkilatlanmış bölge kuruluşları birkaç ili kapsayacak şekilde faaliyet gösterdiklerinden valilik sisteminin dışına çıkmış oldular. Büyük alanlara ihtiyacı olan hizmetler için il küçük gelmeye başladı. il bütünlüğünün parçalanması, bölge düzeyinde karar merkezlerinin çoğalmasına sebep olmuştur. Bunların faaliyetlerini bölgelerin problemlerine ve gelişme amaçlarına yöneltecek, ortak ve koordineli bir çalışma sağlayacak yönetici mekanizma henüz kurulabilmiş değildir.

2. Bölgelerin Fonksiyonları

Bölgenin ve genel plânlamanın bir fonksiyonu olarak ele alınan bölge plânlamasının amacı ve varlık sebebi aslında ulusal plânın bölge düzeyine indirilmesi ve ulusal plânda gözden kaçan unsurların burada daha dikkatli bir şekilde ele alınarak bölgeler arası dengeli kalkınmaya güç kazandırılmasıdır. Bunun için ülke ile il plânlaması ortasında bosta kalan bölgesel plânlama ve koordinasyonu sağlamak üzere il üstü bir idarî yapı kurulması gerekir.

Bölge kavramı, yetki genişliği problemine bir çözüm yolu olabilir. Ulusal hedefler içinde bölgeyi ekonomik bakımdan yetki genişliği ile donatmak mümkündür. Plânların bölgeselleştirilmesi, idari yapıyı yeniden düzenlemek için iyi bir fırsat olabilir. Bunun yararı bölgenin kamu hizmetlerinin hepsi ya da çoğu için ortak bir alan oluşudur. Mevcut birimlerin ortaklaşa koordine edilmesi zayıftır ve problem tasra kuruluşlarının bölge düzeyinde belirli bir eksen etrafında toplanmasıyla çözülebilir. Bölge, ayrıca idarenin etkinlik ve kolaylığın sağlanmasına da fırsat verecektir. Mesela idarenin ihtiyaç duyduğu bir kısım yeni ve pahalı araç ve gereçler ancak bölge kademesinde kullanıldığı takdirde verimli olabilir.

3. Bölge Yönetimine Geçişin Güçlükleri

1982 Anayasası bölge yönetimine geçiş için kapalı olmamakla birlikte kanunlar seviyesinde birtakım düzenlemelere ihtiyaç vardır. Ancak bu durum bölge yönetimi için bir iradenin varlığını gerektirmektedir. Konunun kamu oyununda serinkanlı bir şekilde tartışılması, bilgi eksikliği ve yanlış yönlendirmelerin ortaya çıkardığı endişeleri giderecektir.

Fonksiyonel bölgecilik milli bütünlüğe siyasal açıdan bakmaz. Bölgeleşmeye değil, bütünlüğe götürücü niteliktedir. Çeşitli devletlerin tecrübesi bölge plânlamasının ülke bütünlüğü açısından bir mahzur teşkil etmediğini göstermiştir. Ancak Türkiye'de millî güvenlik mülahazaları bölgeye idarî amaçlı olarak bakılmasını engellemektedir.

Bölge plânlaması ve uygulaması etrafında görüş birliği sağlanamamaktadır. Türk plân modelinin merkezîyetçilik esasına göre kurulmuş olması da bölge plânlama örgütlenmesini geciktirmekte bölgesel plânlara geçilmesi DPT'nin yapısında önemli değişiklikleri zorunlu kılmaktadır.

Türk idaresinde görülen dağınıklık ve düzensizliğin, kaynak israfı ve gecikmelerin geniş ölçüde uygun bir karar mekanizmasının bulunmamasından ileri geldiğini söyleyen Payaslıoğlu'na (1966, s.94) göre, teknik hizmetleri bölge ölçüsünde tek bir yöneticiye bağlamak ve bölgeden beklenen faydaları gerçekleştirmek için bunları amaçlarına yöneltecek, âhenleştirecek ve çalışmalarını izleyecek bir idarî mekanizmaya ihtiyaç bulunmaktadır ve bunun için de bazı alternatifler vardır. Bunlardan biri bölge valiliği, diğeri koordinatör valiliktir.

4. Valilik Türleri

Bölge yönetimleri ekonomi politikalarının bölgeselleştirilmesinin bir ürünü olarak ortaya çıktıktan sonra tasra yönetiminde bir idarî kademe olarak yapılandırma çalışmaları da başlamış, özellikle Fransa ve İspanya'da idarî yapı bölge yaklaşımına göre yeniden düzenlenmiştir. Merkezî yönetim yetkilerinin çok önemli bir kısmını bölgelere devretmiştir. Fransa'da yapılan yerel yönetim reformu ile en kapsamlı yetki aktarılan yönetim kademesi bölge olmuş ve bölge valiliği sisteminin uygulanmasına başlanmıştır. Türkiye'de de bölgesel düzenleme ve bölge valiliği, yönetimin iyileştirilmesinde bir idarî kademe olarak düşünölmeye başlanmıştır.

İmar İskan Bakanlığı'nca 18, Devlet Plânlama Teşkilatı (DPT) tarafından yapılan Türkiye'de Yerleşim Merkezlerinin Kademesel Çalışmalarına (1982) göre de 16 olarak saptanan bölgesel gelişme merkezi niteliğindeki yerleşim merkezleri arasında gerekli inceleme yapılarak Anayasanın 123. ve 126. maddelerine göre bu merkezlerde ara kademe olarak bölge valiliği sistemine gidilmesi,

- [Yetiskinlerde Deprem Bilgisi ve Etkili Faktörlerin İncelenmesi](#)
- [Kisiler Arası Sorunların Çözümünde Kullanılan Sistematik Modeller](#)
- [Yayın İlkeleri](#)

© T.C. MEB
Yayımlar Dairesi
Başkanlığı
Teknikokullar,
ANKARA
Tel. (312)
2128145
Fax (312)
2124668
med@meb.gov.tr

ilgili bakanlık ve kuruluslara ait bölgesel birimlerin de bölge valiliginin bulunacağı kentsel yerlesim merkezinde toplanması (Taysi, 1997, s.26) önerilmektedir.

Bölge valiligi sisteminde illerin üzerinde tüzel kisilige sahip ve yetki genisligi ilkesine göre yönetilen yeni bir mülki yönetim kademesi ortaya çıkmaktadır. il üstü yapılanma sisteminde bölge valisi de kendi bölgesindeki valilerin üstü konumuna gelmektedir.

Merkezî idarenin tasrada örgütlenmesinde genelde il sistemi ve fonksiyonel sistemlerden birisi tercih edilmektedir. il sistemini tercih eden ülkelerde ya Bonapartizm de denilen yetki merkezîyetçiligine dayalı devleti ve hükümeti temsil eden kapsayıcı valilik uygulanmakta, veya içişleri bakanlığının temsilcisi konumunda, yetkilerinden arınmış sınırlı valilik sistemi tercih edilmektedir. Kapsayıcı valilik Fransız usulü bir uygulama olup, Türkiye'nin de içinde bulunduğu idari yapısı merkezîyetçi olan ülkelerde görülürken, sınırlı valilik italyan usulü bir uygulama olup, bölgesel yapıların ağırlıklı olduğu ülkelerde görülmektedir.

Türkiye'de 1950 yılına kadar olan tasra örgütlenmeleri vilayet sınırları içinde gerçekleşirken, yasanan hızlı kentleşme ve değişim sürecinde tasrada tesekkül eden kurulusların çoğu il sistemi dışına çıkarak bölge düzeyinde örgütlenmeyi tercih etmişlerdir. Bölge teşkilatlarının kurulmasında, kamu hizmetlerinin bir ilin sınırları içine sığmayacak kadar geniş örgütlenmelere ihtiyaç duyduğu, artık illerin kamu hizmetlerinin görülmesinde en uygun büyüklüğe sahip ortak bir alan olma vasfını kaybettiği gibi haklı gerekçeler bulunmaktadır. Bölge teşkilatları ile valiler arasındaki olumsuz ilişkiler, tasra yapılanmasında il üstü idarî kademelerin gerekliliği tartışmasını alevlendirmektedir.

4.1. Bölge Valiligi

1982 Anayasası'nın 126. Maddesinde, "Kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyum sağlamak amacıyla birden çok ili içine alan merkezî idare teşkilâtı kurulabilir." ifadesinin sağladığı yasal dayanak ve idarî yapı yerinde dururken onu geçip giden teknolojik gelişmeler, ekonomik kalkınma, ve hizmetlerin daha geniş bir alana yayılarak kaynak israfının önüne geçilmesi gibi zaruretlar Türkiye'de bölge valiligi uygulamaları için iyi bir başlangıç sağlayabilir.

Bölge valiligi kurulması üzerine yapılan tartışmalarda bazı sakıncalarla birlikte yönetimin iyileştirilmesi ve geliştirilmesine yapacağı katkılardan söz edilmiştir. Olumsuz eleştirilerin basında il valileri üzerinde yeni bir hiyerarsik otoritenin valileri kaymakam düzeyine indireceği ve otoritelerini zayıflatacağı, bölge meclislerinin kurumsallasmasından sonra belli hassas bölgelerde bölücülük hareketlerinin güçlenebileceği, il ve bölge valileri arasında yetki kullanımı konusunda çatışmalar ve anlaşmazlıklar çıkacağı, il müdürlerinin il valisi yerine bölge valisi ile ilişki kurmak isteyeceği ve bölge merkezi olarak seçilen illerin hizmetleri bünyesinde toplaması ile diğer illerin ihmale uğrayacağı endiseleri gelmektedir.

Bu eleştirilerin bilimsel gerekçelerden çok, kişisel endise ve kaygılara dayandığı, bölge valiliginin il üstü yeni bir tasra yönetim kademesi olması gerçeğinin il valileriyle çatışma doğurması, bölücü akımlara güç vermesinin gerçekçi olmadığı, eleştirilerin valinin statüsü üzerinde odaklandığı, oysa yasal düzenlemelerin sınırlarını açıklıkla ortaya koyarak ilişkileri yasal statüye oturtacağı ifade edilmiştir (Türe, 1998, s.74).

1982 yılındaki askerî hükümetin programında da kamu yönetiminin asırı merkezîyetçilik yerine, mülki ve mahallî idarelerin yetkilerinin artırılması, her isin Ankara'dan bitirilmesi gibi eğilimlerin sona erdirilmesi için 1983 yılında Yetki Kanunu çerçevesinde çıkarılan 71 Sayılı KHK ile ülke sekiz bölgeye ayrılarak, sekiz bölge valiligi kurulmuştur (Harita 1).

Harita 1: BÖLGE VALİLİKLERİ

Kaynak: 04.10.1983 Tarih ve 71. Sayılı Bölge Valiligi Hakkında Kanun Hükmünde Kararname

KHK ile, kamu hizmetlerinin görülmesinde verim ve uyumu sağlamak için birden çok ili içine alan merkezî idare teşkilatının kurulması, bölge valiliginin kanunla kurup kaldırılması, görev alanının il sınırlarını bölmemesi, bölge valiliginin görev yaptığı ilin ismiyle anılması, bölge valiligi bünyesinde genel sekreterlik, denetleme kurulu, plânlama ve koordinasyon müdürlüğü, iç güvenlik ve savunma müdürlüğü ile hukuk müşavirliği kurulması kararlaştırılmıştır. Bölge valilerine diğer il valileri üzerinde emir ve talimat verme, denetleme, bilgi ve görüş isteme yetkileri verilmiştir (Tamer, 1994, s.110).

Umumî müfettislikler gibi bölge valiligi de il üstü yapılar olarak il valileri üzerinde yetkilendirildiği için büyük bir dirençle karsılanmış ve sonuç olarak 11 Temmuz 1984 tarihinde 3036 sayılı Kanunla yürürlükten kaldırılmıştır.

4.2. Koordinatör Valilik

Koordinatör valilik yaklaşımı, bölge valiliğinin il valilerince benimsenmemesi ve büyük bir dirençle karsılanması sonucu ortaya atılmış alternatif bir öneridir. Koordinatör valilik sisteminde iller kaldırılmadan, il ile merkez teşkilâtı arasında yeni bir mülki kademe oluşturulmadan koordine edilecek hizmetler açısından bölgeler oluşturulup merkezler saptanması, bölge merkezindeki il valisinin koordinatör vali olarak isimlendirilmesi, kendisine yönetimler arası işbirliği ve koordinasyonu sağlama, yatırımları gözetip denetleme yetkisinin verilmesidir (Türe, 1998, s.5). Önerinin özünde il üstünde bir idari yapı, yetkili bir makam ve hiyerarsik bir üst bulunmaması, ilin aynen muhafaza edilmesi gibi il valilerini rahatlatıcı özellikler bulunmaktadır. Koordinatör valinin il valilerine göre pozisyonu, sorumlu olduğu bölge hizmetleri sebebiyle 'esitler içinde birinci' olmaktadır.

Koordinatör valilik önerisi esas itibarıyla ekonomik, teknolojik ve sosyal gelişmeler karşısında illerin bir idarî yapı olarak yetersiz kalmasından ve il çerçevesini aşan örgütlenme ve hizmet gereksinimlerinden doğmakla birlikte, bölge valiliğine yapılan itirazların benzeri bu alternatifte de tekrarlanmaktadır. İtirazlar genellikle il valilerinden gelmektedir. İl valileri farklılaşan bir yapının zamanla kendileri üzerinde hiyerarsik bir kademe oluşturacağı endisesi ile bu öneriye muhalefet etmektedirler (Tamer, 1994, s.101).

Aslında bu itirazın il valilerinden gelmesini doğal karşılamak gerekir. Çünkü onlar bölgesel kuruluşları denetim altına almak isterken, yetki ve statülerinin vilayet sınırları içine çekilmesini bir zayıflatılma olarak görmektedirler. Valilerin tamamının da il üstü yapılara karşı çıktığını söylemek gerçekçi olmayacaktır. Çünkü Türkiye'de İstanbul gibi Dünyanın sayılı büyüklüğündeki bir şehir de, orta düzeyde bir kasaba büyüklüğündeki şehir de aynı il valiliği statüsü ile yönetilmekte ve bunun isabetli bir uygulama olmadığı bizzat valilerce ifade edilmektedir.

4.3. Olganüstü Hal Bölge Valiliği

Özel şartların bir gereği olarak bölge düzeyinde bir örgütlenme şekli de olganüstü hal bölge valiliğidir. Adından da anlaşılacağı üzere olgan uygulama dışında güvenlik gereksinimi ile olganüstü hal uygulaması gerektiren durumlarda bozulan asayiş ve emniyeti yeniden kurmaya yönelik belirli bir bölgede ve belirli bir sürede geçerliliği olan bir uygulamadır.

Olganüstü hal bölge valiliği uygulamasında valilere tanınan tüm görev ve yetkilere ilave olarak güvenlik gereksinimi ile bir takım ek yetkiler de verilmektedir. Bu yetkiler olganüstü halin gerektirdiği her türlü tedbiri alabilecek ölçüde sağlanmış olmakla birlikte asıl amaç kamu düzeninin sağlanmasıdır.

İlden farklı ve bölgesel düzeyde tek uygulama bulan valilik olganüstü hal bölge valiliği olmuştur. Bunun sebebi de Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinin bir kısım illerinde ortaya çıkan yoğun güvenlik ihtiyaçlarıdır. Bu valilik kalıcı bir uygulama olmayıp, güvenlik gereksinimlerine bağlı olarak belirli süreler için uzatma kararı alınmasına bağlıdır.

4.4. Diğer Valilik Önerileri

Bölgesel düzeyde idarî yapı ihtiyacının getirdiği alternatiflerden uygulanabilirliği daha zayıf görülmeyle birlikte eyalet valiliği ve büyük il valiliği gibi fikirler de ileri sürülmektedir. Eyalet valiliğinde demokratik usullerle halk tarafından seçilmiş kuvvetli yöneticilerin bulunduğu bir yönetim kademesi söz konusudur ve hükümet benzeri kararlar alma yetkisine sahiptir (Tamer, 1994, s.154).

Eyalet valiliği genellikle üniter devlet yapılarında değil, ABD ve Almanya gibi federal devlet yapılarında görülmektedir. Federal yapılarda eyalet valileri halk tarafından seçilirken, bazı ülkelerde eyalet valileri atama yoluyla da görevlendirilebilmektedir. Nitekim Osmanlı Devleti'ndeki adem-i merkeziyetçi yapıda eyalet valileri atama yoluyla görevlendirilmişlerdir. Eğer 1983 yılında kurulan ve ancak 11 ay yasama fırsatı bulan bölge valiliği devam etmiş olsaydı, eyalet valiliği uygulamasında olduğu gibi bu sekiz bölge valisi de atama yoluyla görevlendirilecekti.

Büyük il valiliği de tartışılan alternatiflerden birisidir. Büyük il sistemine göre il sayısı azaltılacak, bölgesel merkez konumundaki büyük iller kalacaktır. Bu yaklaşım il taleplerinin arttığı ve karşılık bulduğu bir süreçte itibar görmeyecek bir görüş olarak değerlendirilebilir.

İl üstü yapıların hem hiyerarsik bir yönetim basamağı, hem de plânlama ve koordinasyon sağlayan bir birim olarak değerlendirilmesi bir gerçeği ortaya koymaktadır. O da devletin iç ve dış güvenliği sağlamak gibi geleneksel görevlerinin yanında ülkenin yaşadığı hızlı ekonomik ve sosyal gelişmelerin ortaya çıkardığı yeni görevlerdir. Yeni şartlar tasra teşkilâtının idarî bölümlere göre mi, yoksa fonksiyonlara göre mi düzenlenmesi gerektiği konusunda iki eğilim ortaya çıkarmaktadır.

Teknik nitelikleri haiz il sınırlarını aşan hizmetler, valilerin genel yöneticilik fonksiyonlarını tehdit etmektedir. Bu yöneticiler teknik konularda pek az takdir ve karar yetkisini haizdirler, ancak

sosyal ve ekonomik gelismelerin ortaya çıkardığı koordinasyon ve plânlama gibi genel yöneticilik nitelikleri gerektiren hizmetler de bu bakımdan valileri öne çıkarmaktadır (Payaslıoğlu,1966, s.109).

Türkiye il valiligi modeline göre yapılanmış olmakla birlikte hizmetlerin il sınırlarını aşması ve koordine edilecek hizmetlerin daha geniş bir alana yayılması nedeniyle bölgesel yapılar kurulmaktadır. Bu ikili yapının idarede doğurduğu ahenksizliğin aşılması için il valiliğinin gözden geçirilmesi ve günün ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde yeniden yapılandırılması ve Fransa örneğinde olduğu gibi bölge valiliğinin kurulması düşünülebilir.

5. Bölge Teskilâtı Uygulamaları

Buraya kadar olan değerlendirmeler il üstü idarî kademe ve kuruluşlar için çok ciddi bir arayışın varlığı ile birlikte somut bir gelişmenin de yapılamadığı yönünde bir tablo ortaya koymaktadır. Ancak ihtiyaçlar devam ettiği için hükümetlerin merkeze bağlı tasra kuruluşları olarak geniş bir bölge teskilâtlanmasına gittikleri yasanan en somut gelişmedir. Büyük alanlara ihtiyacı olan hizmetler için il küçük gelmektedir. Etkinlikleri daha geniş alanlar içinde örgütlenmelerine bağlı olan, alanları doğal sınırları takip eden ya da faaliyetleri belli alanları içine alan kuruluşları il sınırları içine sığdırmak mümkün değildir. Ayrıca uzman personel sayısı sınırlı ya da maddî değerleri yüksek araç ve gereç kullanan hizmetlerin bütün illerde örgütlenmesi ekonomik olmamaktadır. il bütünlüğünün zorunlu olarak parçalanması, bölge düzeyinde karar noktalarının çoğalmasına sebep olmaktadır. Bunların faaliyetlerini bölgelerin problemlerine ve gelişme amaçlarına yöneltecek, ortak ve koordineli bir çalışma sağlayacak yönetici mekanizmalara ihtiyaç vardır ve bu da il üstü yapılanma ihtiyacını gündeme getirmektedir (Tosun, 1970, s.81).

il üstü yapılanmanın başlangıç tarihine bakıldığında Osmanlı Devleti'nin son dönemlerine kadar gidilebilir. Umumî veya genel müfettislikler bölge düzeyinde kurulan ilk idari birim denemesidir. 1913 tarihli idare-i Umumiye-i Vilayet Kanununun birinci maddesinde Osmanlı Devletinin teftis dairelerine ayrıldığı belirtilmekte ve genel müfettislerin valilikler üzerindeki yaptırım yetkilerinden bahsedilmektedir (Yavuz, 1962, s.46).

Daha sonra 1921 Anayasası'nın 23. Maddesinde vilâyetlerin iktisadî ve içtimaî bünyeleri itibarıyla birleştirilerek umumî müfettislik mıntıkları oluşturulabileceği ifade edilmiş, görev ve yetkileri açıklanmıştır. Son olarak 1927 yılında 1164 sayılı "Umumî Müfettislikler Teskiline Dair Kanun" çıkarılmış ve hükümet bu yetkiye dayanarak 1927-1936 yılları arasında Diyarbakır, Edirne, Erzurum ve Elazığ'da 20 ili kapsayan 4 genel müfettislik kurmuştur. Bu müfettislikler asayisi sağlamak ve iller arası ilişkileri düzenlemek amacıyla valilerden daha geniş yetkilerle donatılmışlardır. Ancak müfettis vali uyumsuzluğu nedeniyle bu uygulama 1949 yılında sona ermiş ve 5442 sayılı il idaresi Kanunu yürürlüğe girmiştir (Payaslıoğlu, 1966, s.91).

Tasra yönetimini düzenleyen temel hukukî metin olarak kabul edilen 5442 sayılı il idaresi Kanunu'ndan bu güne kadar geçen yarım asır çok hızlı gelişme ve gelişmelerin yaşanmasına sahne olmuş ve o günün şartları için uygun olan yasa günümüze kadar etkinliğini kaybetmiş ancak yerine de yenisi konulamamıştır. Mevcut yasa ile yaşanan sosyo-ekonomik ve teknik gelişmeler arasındaki farklılaşma var olan idarî yapının aleyhine sonuçlanmış ve bölge kuruluşları tasrada valiliğin kontrolü dışında çığ gibi artmıştır. Bölge konusundaki mevzuatın yetersizliği sebebiyle her bakanlık ve kamu kuruluşu kendi bölgelerini ve bölge merkezlerini istediği gibi belirlemiş ve ortaya çok karmaşık bir yapı çıkmıştır. Oysa bölgelerin mümkün olduğu kadar çeşitli teknik hizmetlerin gerektireceği alan ölçülerine uygun düşecek şekilde ve genişlikte olması ve sadece teknik hizmetlerin değil aynı zamanda merkezî idarenin bu bölgelerde yürütmek isteyeceği diğer faaliyetlere de uygun olarak düzenlenmesi ile kargasa yerini düzene bırakacak, koordinasyon, kontrol ve yetki dağılımı kolaylaşacaktır (Payaslıoğlu, 1966, s.70).

Bugün çoğu bakanlıkların bölge teskilâtı bulunmaktadır. Türkiye'nin en büyük bakanlığı olan ve kurumsal yapısı en uca köylere kadar uzanan MEB'in bölge teskilâtı bulunmamaktadır. Oysa bölge teskilâtı kurulması için öne sürülen gerekçeler eğitim sistemi için de geçerlidir. Ayrıca hazırlanan eğitim programları ve ders kitaplarının merkezi düzeyde hazırlanmasının pedagojik, sosyal ve ekonomik açıdan uygunsuzluğu ile il ve ilçe düzeyindeki yetersizlikler de eğitimin bölgesel düzeyde idari yapılanmaya ihtiyacını göstermektedir. Hatta Cumhuriyetin ilk yıllarında uygulanan "Maarif Eminlikleri" eğitim için bölgesel bir yapının gerekliliğini göstermektedir.

6. Mustafa Necati Ve Eğitim Bölgeleri

Eğitim bölgesi, birden fazla ili içine alan ve koordine edilmesi gerekli eğitim hizmetlerinin yapılacağı yönetsel-cografî birimi ifade eder. Eğitim bölge müdürlüğü ise eğitim bölgesindeki eğitim hizmetlerinin koordine edileceği veya yürütüleceği tasra teskilâtındaki bir yönetim kademesidir.

22 Mart 1926 tarih ve 789 sayılı Maarif Teskilâtı Kanununun 20. maddesine istinaden hazırlanmış belirtilen ve dönemin basbakanı ismet inönü imzasıyla o günkü Maarif Vekâletine gönderilen 46 maddelik kararnâmede, Türkiye'nin 13 Maarif Eminliğine bölündüğü bildirilmektedir.

Türkiye'de bölgesel düzeyde ilk uygulama olan Maarif Eminlikleri bugünkü anlamda eğitim bölgelerine karşılık gelmekte ve kurumsal bir yapı ve idarî bir kademeyi göstermektedir. Maarif eminlikleri uygulamasına 1931 yılında 1834 sayılı yasayla son verilmiştir. Günümüzde eğitim yönetimindeki merkezîyetçilikten kaynaklanan sorunların çözüme kavuşturulması için arayışlar

sürerken Cumhuriyetin kuruluş yıllarında kısa süreli de olsa uygulamaya konulan eğitimin bölgesel düzeyde yönetimi oldukça dikkat çekici bir yaklaşımdır ve burada detaylı bir incelemesi yapılacaktır.

Maarif Emirligi Talimatnâmesi ile Türkiye'nin Maarif Teskilâtı itibariyle müteaddit vilayetlerden mürekkep mıntikalara ayrıldığı ve mıntika adedinin görülecek lüzum üzerine Maarif Vekaleti'nce tebdil edilebileceği (Madde:1), her mıntika merkezinde Maarif Vekaletini temsilen en yüksek yetkiyle donatılmış, Maarif Vekilinin teklifi üzerine "Tasdik-i âla ile tayin olunan" bir maarif emini bulunacağı (Madde:2-3), belirtildikten sonra, sürekli yapmakla mükellef oldukları vazifeler dördüncü madde de su şekilde açıklanmıştır.

1. *Eğitimle ilgili kanun, nizam, talimatnâme ve emirlerin tamamının uygulanmasını sağlamak.*
2. *Bölgesinde eğitimin geliştirilmesine yönelik tedbirleri düşünüp, tatbik etmek.*
3. *Halk dersaneleri ve kütüphaneleri, gece ve çırak mektepleri gibi teskilâtla halkın seviye ve irfanını yükseltmek ve memlekette medenî hayata, millî harsa, demokrasi fikirlerine karşı bağlılığı arttırmak.*
4. *Genç neslin bedeni ve sıhhi inkişafı için spor meydanları, oyun mahalleri, fakir çocuklara yardım gibi teskilâtı vücuda getirmek.*
5. *Mekteplerde tedrisatın terbiye usullerine ve cumhuriyet prensiplerine uygun tarzda yapılmasını sağlamak.*
6. *Antika eserler ve güzel sanatların iyi bir şekilde korunması için tedbir almak.*
7. *Bölgesi içindeki vilayetlere ait harsî, coğrafi, sıhhi, iktisadî bilgileri toplamak.*
8. *Bölgesi içindeki vilayetlerin umumî ve maarifî haritalarıyla nüfusunu, mekteplere devam eden ve tahsil çağındaki çocuklara ait istatistikleri tanzim ettirmek.*
9. *Maarif müdürleri genel meclisinin açılmasından bir ay önce vilayetlerin gönderecekleri maarif bütçelerini tetkik ve yapılması gereken değişiklikleri isaretle iade ve gerektiğinde genel meclislere bizzat katılarak tekliflerini savunmak.*
10. *Maarif müdürleri tarafından gönderilecek inşaat ve tamirat plânlarını incelemek ve Maarif Vekaletince belirlenen terbiyevî ve sıhhi şartları haiz ise onaylamak.*

Talimatnâmede (1926, s.88-89) sayılan yetkiler o günün şartlarına göre önemli oranda yetki devrini içermekte olup bunlardan örnek olarak bazı yetkilere değinilecektir. Maarif eminlerinin (bölge milli eğitim müdürleri) kendisine bağlı vilayetleri an az senede bir kere teftis edeceği (Madde:6); üniversiteler hariç bölgesindeki diğer yüksek okulları doğrudan doğruya ve diğer bakanlıklara bağlı olanları da vekaleten denetleyebileceği (Madde:7), bölgesinde ilköğretim düzeyindeki okulların (yabancı okullar dahil) müdür, bas öğretmen ve öğretmenleriyle ilköğretim müfettişlerini, maasını il özel idaresinden alan bölge ve vilayetteki eğitim memurlarını, kütüphane görevlilerini resen veya maarif müdürünün teklifi üzerine atayabileceği (Madde:8), atama yetkisini haiz olduğu personelin ilgili komisyon raporuna göre taltif ve tecziye ve hatta meslekten ihraç cezalarını verebileceği (Madde:9-10), bölgesindeki atama yetkisi kendisinde olmayan memur ve muallimlerine de maarif emininin meslekten ihraç edebileceği, ancak 24 saat içinde durumu bakanlığa gerekçesiyle birlikte bildirmesi gerektiği (Madde: 11), bölgesinde açılacak okul, dersane ve kurs merkezlerinin açılma ruhsatı verme yetkisinin maarif eminine ait olduğu, ancak yabancı okullarla ilgili işlemlerin tasdikinin bakanlıkça yapılacağı (Madde:13), maarif eminlerinin mektep vergisinin kanunlar çerçevesinde tahsil edilip edilmediğini özel idarelerden her ay alabilecekleri (Madde:12) ifade edilmektedir.

Talimatnâmeye eklenen bir harita ile (Harita-2) eminlik mıntikaları (eğitim bölgeleri) gösterilmiştir.

Harita 2: EMINLIK MINTIKALARI

Kaynak: Basvekalet İstatistik Umum Müdürlüğü-1927.

Buna göre; Ankara, İstanbul, İzmir, Edirne, Konya, Antalya, Adana, Sivas, Trabzon, Erzurum, Elazığ, Van ve Gazi Ayıntab illeri bölge merkezi olarak seçilmiş ve Türkiye çapında 13 eğitim bölgesi belirlenmiştir. Eğitim bölgelerinin en gelişmiş ve merkezî konumda olan illerinde maarif eminlikleri yani bölge eğitim müdürlükleri kurulmuştur.

Oluşturulan eğitim bölgeleri genellikle bölge eğitim müdürlüğünün kurulmuş olduğu ilin ismiyle anılmaktadır. Eğitim bölgeleri ile bölge eğitim müdürlüklerine bağlı olan iller Çizelge 1'de verilmiştir. Bağlı illerden koyu renkle yazılan illerde bölge eğitim müdürlüğü (maarif eminliği) bulunmaktadır. Aynı zamanda bölgeyi oluşturan tüm illerde maarif müdürlükleri (il millî eğitim müdürlüğü) vardır.

il isimleri zaman içinde değişmiş, 1925 yılında yapılan bir düzenlemeyle Osmanlı dönemindeki eski büyük vilayetler kaldırılarak bunlara bağlı sancaklar vilayetlere (illere) dönüştürülmüştür. Bunlar arasında fiyehinkarahisar (fiarkîkarahisar), Cebel-i Bereket (Osmaniye) illeri de bulunmaktadır (Özçaglar, 1996, s.21).

Çizelge 1: 1926 Yılında Kurulan Eminlik Mintıkları ve Maarif Müdürlükleri

No	Eminlik Mintıkları	Mintaka Merkezleri ve Bağlı Vilayetler
1	Ankara Bölgesi	Ankara-Çankırı-Kastamonu-Çorum-Bozok-Kırşehir
2	İstanbul Bölgesi	İstanbul-Kocaeli-Bursa-Bolu-Zonguldak
3	İzmir Bölgesi	İzmir-Saruhan-Menteşe-Denizli-Karasi
4	Edirne Bölgesi	Edirne-Kırklareli-Tekirdağ-Çanakkale
5	Konya Bölgesi	Konya-Niğde-Aksaray-Eskişehir-Ertuğrul-Kütahya Afyon Karahisar
6	Antalya Bölgesi	Antalya- Isparta-Burdur
7	Adana Bölgesi	Adana-İçel-Mersin-Cebeli Bereket
8	Sivas Bölgesi	Sivas-Kayseri-Tokat-Amasya-Samsun-Sinop
9	Trabzon Bölgesi	Trabzon-Rize-Artvin-Giresun-Ordu-Şarkî Karahisar
10	Erzurum Bölgesi	Erzurum-Erzincan-Gümüşhane-Kars-Bayazıt
11	Elazığ Bölgesi	Elazığ-Diyarı Bekir-Malatya
12	Van Bölgesi	Van-Hakkari-Siirt-Bitlis
13	Gazi Ayıntab Bölgesi	Gazi Ayıntab-Maraş-Urfa-Mardin

7. Türkiye'de Eğitim Bölgeleri Kurulmasına İlişkin Yaklaşımlar

Bu makalenin yazarı tarafından yapılan bir araştırmada (Bozan, 2002) merkezîyetçi yönetim yapısından yerinden yönetime geçiş için muhtemel alternatifler değerlendirilmiş ve MEB için bir model sunulmuştur.

Bu araştırmanın temel savlarından birisi de eğitim sisteminde merkezîyetçi yapıdan kaynaklanan problemlerin çözümünde bölge sisteminin alternatif modellerden biri olduğudur. Türkiye'de eğitim bölgeleri oluşturulması ve eğitim bölgelerinin en gelişmiş merkezlerinde bölge millî eğitim müdürlükleri kurulması önerisini değerlendirmek üzere MEB merkez ve tasra teşkilatında görev yapan genel müdürden ilçe eğitim müdürüne kadar eğitim yöneticileri ile bakanlık müfettişlerinden ilköğretim müfettişlerine kadar eğitim deneticilerinin görüşlerine başvurulmuştur. Mevcut yedi coğrafi bölgenin eğitim amaçlı kullanımı, coğrafi bölge yerine eğitim bölgeleri kurulması, bölge millî eğitim müdürlükleri kurularak MEB merkez teşkilatındaki yetkilerin bu bölgelere aktarılması ve böylelikle bir merkezden yönetme yerine yerinden yönetime geçişte kademeli olarak 20 merkezin devreye sokulması gibi konulardaki görüşleri değerlendirilmiştir.

Ulaşılan sonuçlara göre; halen uygulanmakta olan yedi coğrafi bölgenin eğitim amaçlı olarak kullanılması uygun görülmemiş, bunun yerine eğitim bölgelerinin kurulmasının daha uygun olacağı belirtilmiştir (harita 3).

Eğitim bölgelerinin en gelişmiş illerinde bölge MEM'ler kurulması, il MEM'lerin bölge MEM'lere bağlanmasına eğitimciler olumlu yaklaşmakta, bölge MEM'lerin tasra teşkilatı iş ve işlemlerin sonuçlandırılacağı en son merkezler olacak şekilde yapılandırılmasına ve tasra teşkilatındaki işleri sonuçlandıracak yetkilerle donatılmasını desteklemektedirler. Bölge MEM'lerin eğitimde merkezîyetçilikten kaynaklanan sorunlarla, tasrada uzman ve altyapı yetersizliğinden kaynaklanan sorunları da çözebileceği belirtilmiştir.

Harita 3: TÜRKİYE EĞİTİM BÖLGELERİ

Bölge MEM'lerin kurulmasından çok, oynayacağı rol önem kazanmaktadır. Bölge MEM'ler mevcut yapıya bir kademe daha eklemek şeklinde aracı bir rol üstlenmek yerine her bölge MEM, kendi bölgesindeki eğitimle ilgili işlerin sonuçlandırılacağı son merkez rolü oynamalıdır. Bölge MEM'lerin ilçe ve il düzeyinde yapılması mümkün olmayan ve koordinasyon gerektiren bir takım hizmetlerin yapılmasını üstlenmesi istenilmektedir. Bulgular, merkeziyetçi yapının tasra teskilatına tasınmaması, yetkinin ağırlıklı olarak il ve ilçe millî eğitim müdürlüklerine devredilmesi yönündedir.

Bölge MEM'lerin kurulmasına az da olsa kuskular ile yaklaşan görüşler bulunmaktadır. Bu kuskuların basında Bölge MEM'lerin merkeziyetçiliği önleyemeyeceği, teskilatı daha da hantallasacağı, bürokratik yapıya yeni bir kademenin eklenmesi olacağı, ve hatta tasrada yeni bir bakanlık kurulması olacağı endişeleri yatmaktadır. Bu nedenle bölge MEM'lerin yapılandırılmasına ilişkin eğitim yönetimi ve deneticilerinin önerilerinde bu kaygıları bertaraf edici fikirler ileri sürülmüştür.

SONUÇ

Osmanlı Devleti üç kıtaya yayılmış geniş bir coğrafyaya hükmetmesi nedeniyle gücü merkezde toplamakla birlikte yönetim kolaylığı açısından karar yükünü eyaletlerle belirli ölçüde paylaşmıştır. Ayrıcalıklı eyaletler uygulamasının bölgesel devlete örnek gösterilmesi (Nalbant, 1996, s.39), aslında Osmanlı Devletinin varislerinden olan Türkiye'nin konuya yabancı olmadığını göstermektedir.

Osmanlı Devleti'nin son dönemindeki milliyetçi akımların getirdiği parçalanma tehdidi gibi mecburiyetlerden kaynaklanan merkeziyetçiliğin yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ne aktarılması özellikle 1950'li yıllarda başlayan hızlı değişim sürecinde bir takım dar boğazların ortaya çıkmasına sebebiyet vermiştir. Bu sebeple Türkiye'de kamu yönetimindeki aksaklık ve yetersizlikler pek çok araştırmanın konusu olmuş, gerek idarî yapının genel yapısı, gerekse alt sistemlere ilişkin, icra plânlarında, kalkınma plânlarında ve hükümet programlarında idarî yapı ve işleyiş yetersizlikleri ele alınmış, düzeltilmesi için öneriler getirilmiştir.

Merkeziyetçi yönetim yapısından yerinden yönetime geçişte radikal veya evrimsel yöntemler denenebilir. Bu çalışmada, alternatif bir yaklaşım olarak yerinden yönetimin en uygun yapılanma şekli olmakla birlikte diğer şartlar yeterince hazır olmadığı için birinci önceliğe sahip olamayacağı, ancak yetki devrinin uygun bir yetki paylaşımıyla daha yararlı olacağı, yetki devrinin yerinden yönetime geçişi de kolaylaştıracağı tezi üzerinde toplanmaktadır.

Kamu yönetimi reformu ile mahalli idareler reformunun sıkça tartışıldığı bir dönemde alternatiflerin dar tutulmaması, bölge yönetimi kavramının da hak ettiği düzeyde tartışılması, Ülkemizin en çok etkilendiği Fransa'da bölge yönetimine geçme nedenlerinin ciddi olarak incelenmesinde pek çok yararlar vardır. Bilimsel temeli olmayan kuskuların yapısal değişimi duraklatması mümkün olmakla birlikte engellemesi mümkün görülmemekte, ancak sorunların ağırlaşmasına katkı sağlamaktadır.

Bölge Millî Eğitim Müdürlükleri (MEM) kurulması yaklaşımı eğitimdeki merkeziyetçi yapının yerleştirilmesine katkı sağlayacak bir yapılanma biçimidir. Ancak MEM'in mevcut dikey yapılanmasının doğurduğu hiyerarşik yapıya yeni bir kademe ilave etme riskini de doğurması gerekir. Bölge MEM'ler karara katılımı engellemeyen, aksine hızlandıran, zaman kaybını en aza indiren ve sorunların mahallinde çözümüne katkı sağlayan ve de kaynakların ortak ve ekonomik kullanımını destekleyecek şekilde yapılandırılmalıdırlar.

Son olarak MEM'ce Türkiye çapında oluşturulan 1899 adet eğitim bölgesi (MEB, 2000, s.84) hakkında bir açıklamaya ihtiyaç vardır. Bölge kavramı, il üstü idari yapıları ifade ettiği halde, il altında, hatta ilçe düzeyinin altındaki küçük alanları eğitim bölgesi değil, okul bölgesi olarak ifadelendirmenin kavram kargaşasını önlemek açısından daha uygun olacağı düşünülmektedir. Kaldı ki bu bölgeler bir idarî yapıdan ziyade koordinasyon gerektiren bazı hizmetler için belirlenen merkezler şeklinde görülmektedir.

KAYNAKÇA

- BOZAN, Mahmut (2002) **Merkeziyetçi yönetimden Yerinden Yönetime Geçiste Alternatif Yaklaşımlar, Millî Eğitim Bakanlığı Örneği**, Malatya: i.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi Ana Bilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- BOZKURT, Ö. ve ERGUN, T. (1998) **Kamu Yönetimi Sözlüğü**, Ankara: TODAİE Yayın No:283.
- DPT (1996) **illerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması Arastırması**, Ankara: DPT Yayın No:2466.
- DPT (1982) **Türkiye’de Yerleşme Merkezlerinin Kademelenmesi; Ülke Yerleşme Merkezleri Sistemi**, Cilt 1-2, Ankara: DPT Yayını.
- il idaresi Kanunu** (RG Yayım Tarihi, 18.06.1949; Sayı 7236) Kanun No:5442.
- Maarif Eminlikleri Talimatnamesi** 29.08.1926 Tarih ve 155/1492 Sayılı Tezkere.
- MEB (2000) **2001 Yılı Basında Millî Eğitim**, Ankara: AÇEM ve 4. Aksam Sanat Okulu Matbaası.
- MEB’in Teskilât ve Görevleri Hakkında Kanun** (RG Yayım Tarihi 12.05.1992; Sayı 21226) Kanun No: 3797
- NALBANT, Atilla (1996) **Bölgesel Devlet Yeni Bir Devlet Biçimi mi?** Ankara: Amme idaresi Dergisi, Cilt 28.
- ÖZÇALAR, Ali (1996) **Türkiye’nin idari Coğrafyası Bakımından Köy, Bucak, ilçe, il ve Belde Kavramları Üzerine Düşünceler**, Ankara: Ankara Üniversitesi Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi Coğrafya Arastırmaları Dergisi, Sayı 12.
- PAYASLIOĞLU, T. Arif (1966) **Merkezî idarenin Tasra Teskilâtı Üzerine Bir inceleme**, Ankara: TODAİE-DPT Ortak Yayını.
- SENCER, Muzaffer (1985) **Son Düzenlemelere Göre Türkiye’de Tasra Yönetimi ve Yerel Yönetimler**, Ankara: Amme idaresi Dergisi, Cilt 18, S.1.
- TAMER, Mustafa (1994) **Bölge Valiliği**, Ankara: Tamer Ofset.
- TANERİ, Ergun (1978) **Bölgesel Plânlama**, İstanbul: Devlet mimarlık Mühendislik Akademisi Yayınları, No: 148.
- TAYFİİ, İsmet (1997) **Bölgesel Kalkınma idaresi mi, Bölge Valiliği mi?** Ankara: Sayıstay Dergisi, Sayı 26.
- T.C. Anayasası** (RG. Yayım Tarihi 09.11.1982; Sayı 17863 Mükerrer) Kanun No: 2709
- TOSUN, Mustafa (1970) **Türkiye’de Valilik Sistemi**, Ankara: Sevinç Matbaası.
- TÜRE, İlnur (1998) **Türkiye’de Bölge Yönetiminin Niteliği, Sorunları ve Çözüm Arayışları**, Ankara: Amme idaresi Dergisi, Cilt 31, Sayı 2.
- YAVUZ, Fehmi (1962) **fihicilik**, Ankara: Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, No 143-025.

* Dr.; MEB-EARGED Başkanlığı Arastırma Şubesi Müdürü.

[[yukarı](#)]

[Arşiv](#)